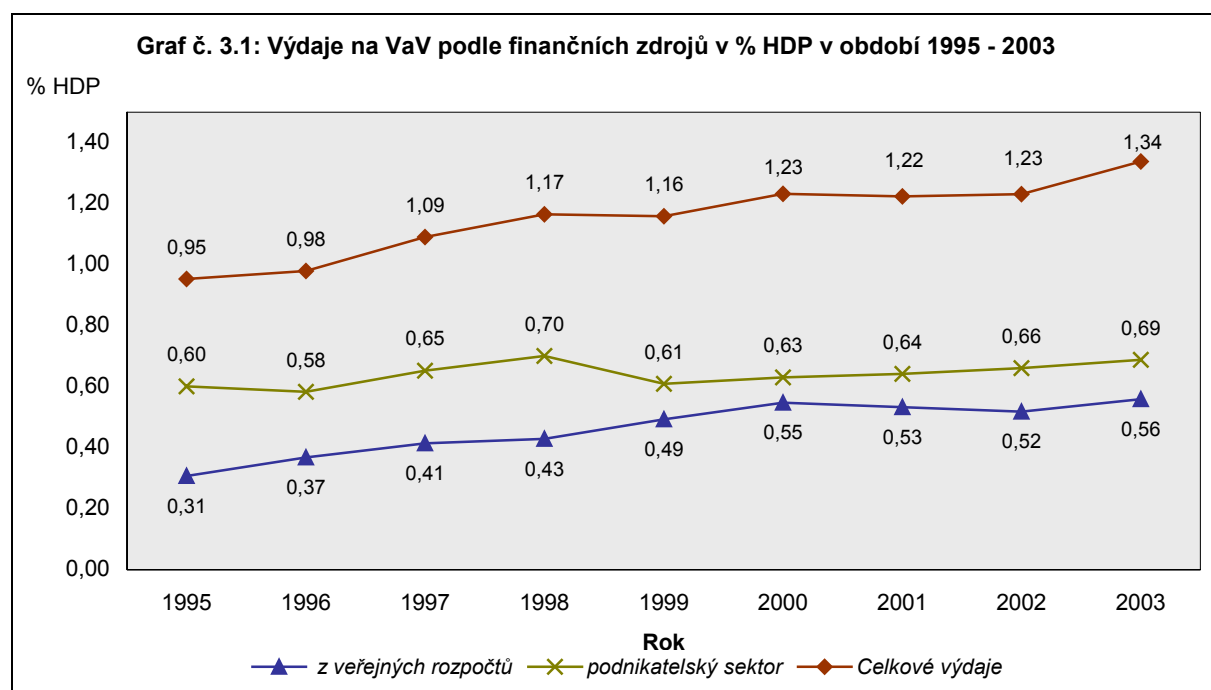

III. Financování výzkumu a vývoje

Zdroje financování výzkumu a vývoje

Mezi hlavní ukazatele pro sledování aktivit v oblasti výzkumu a vývoje patří výdaje (vnitřní) na výzkum a vývoj. V roce 2003 dosáhly celkové výdaje na výzkum a vývoj částky 32 247 mil. Kč. V porovnání s předchozím rokem se výdaje zvýšily o 9,1 %, z původních 29 552 mil. Kč v roce 2002. Podíl výdajů na hrubém domácím produktu - HDP za rok 2003 činil 1,34 %. Z veřejných rozpočtů byla na podporu VaV poskytnuta částka 13 488 mil. Kč. Veřejné výdaje, v souladu s vládní koncepcí financování výzkumu a vývoje v ČR, byly realizovány na úrovni 0,56 % HDP. Podle výzvy EU pro členské země by do roku 2010 měla výše podpory VaV v České republice dosáhnout úrovně 3 % HDP u celkových výdajů na VaV, z toho pak 1 % HDP na VaV by mělo být financováno z veřejných zdrojů.

Poznámka: Zdrojem finančních prostředků jsou sektory podnikatelský, vládní, vyššího odborného a vysokého školství a soukromý neziskový.

Z grafu č. 3.1 je patrné, že podíl celkových výdajů na VaV na HDP (po revizi HDP) je nejvyšší za r. 2003, a to 1,34 %. Počínaje rokem 2001 došlo v důsledku propadu veřejné podpory plynoucí z veřejných rozpočtů k poklesu, následně v roce 2002 ke stagnaci podílu celkových výdajů na výzkum a vývoj, v r. 2003 byl zaznamenán mírný vzrůst. Důvodem jsou rozdílná tempa růstu výdajů na VaV a HDP, kdy HDP rostl v roce 2001 rychleji než celkové výdaje na VaV. V případě veřejných výdajů ze státního rozpočtu došlo v roce 2003 v porovnání s rokem 2002 k mírnému nárůstu z původních 0,52 % na 0,56 %. Podíl výdajů na VaV plynoucí z podnikatelského sektoru se meziročně zvýšil z 0,66 % v roce 2002 na 0,69 % v roce 2003.

Celkové výdaje na výzkum a vývoj v EU-15 se ve sledovaném období 1998 až 2002 mírně zvýšily, a to z 1,81 % v roce 1998 na 1,9 % HDP v roce 2002. V řadě členských zemí tyto výdaje v podstatě stagnují, výjimkou je Finsko (z 2,88 % v roce 1998 na 3,5 % v roce 2002).

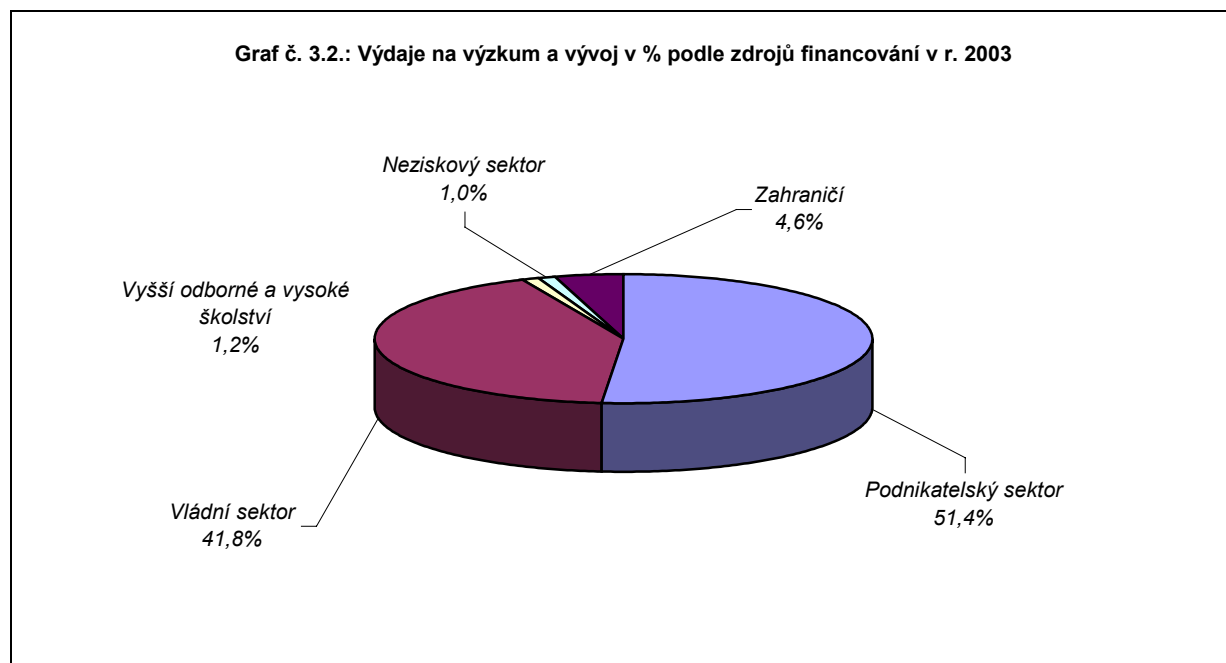
Pro úplnost jsou dále uvedeny hodnoty HDP v ČR v období 1995 – 2003.

Vývoj HDP v České republice v období 1995 – 2003 (mil. Kč)

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
HDP	1 466 681	1 660 649	1 785 131	1 962 483	2 041 353	2 150 058	2 315 255	2 399 555	2 410 123

Poznámka: Údaje o HDP pocházejí ze zdrojů ČSÚ platných ke dni 15.10. 2004

Nejdůležitějším finančním zdrojem podpory výzkumných a vývojových činností byl opět v roce 2003 podnikatelský sektor, který tvořil 51,4 % celkových výdajů na VaV. Druhým nejvýznamnějším poskytovatelem finančních prostředků byl se 41,8 % vládní sektor. Za r. 2003 stoupl podíl výdajů na výzkum a vývoj ze zahraničí z 2,7 % (v r.2002) na 4,6 % (v r. 2003). Podíly jednotlivých sektorů na celkových výdajích na VaV v roce 2003 vyjadřuje následující graf.

Finanční zdroje na VaV, které pocházejí z podnikatelského sektoru, se v České republice blíží průměru zemí EU-15, kde podíl 54,4 % v roce 1998 stoupl na 56,0 % v roce 2001. V rámci zemí EU-15 byl podíl podnikatelského sektoru vykázán jako nejvyšší u Finska, a to 65,1 % v roce 2003. Ve Spojených státech (63,1 % v roce 2003) a Japonsku (73,9 % v roce 2002) je podnikatelský sektor největším finančním zdrojem podpory vědeckovýzkumných činností. Podíl finanční podpory VaV pocházející z vládních zdrojů činil v ČR 41,8 % za r.2003, a byl tedy vyšší než v EU-15, kde klesl z hodnoty 36,2 % v roce 1998 na 34,1 % v roce 2001. Zahraniční zdroje jsou třetím nejvýznamnějším zdrojem financování výzkumu a vývoje, v EU-15 činil v roce 2001 průměrný podíl 7,8 %. Jsou tam zahrnuty jak zdroje soukromé (podnikatelské), tak zdroje veřejné (programy EU, jiné mezinárodní programy). Nejvyšší podíl zahraničních zdrojů vykazuje Řecko (21,4 % v roce 2001), Spojené království (20,5 % v roce 2002) a Rakousko (18,6 % v roce 2003).

Výdaje na výzkum a vývoj podle zdrojů financování v roce 2002 a 2003 (v mil. Kč a v %)

SEKTOR	2002		2003		Index 2003/2002
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	
Podnikatelský	15 876	53,7	16 590	51,4	1,045
Vládní	12 433	42,1	13 488	41,8	1,085
Vyšší odborné a vysoké školství	138	0,5	374	1,2	2,710
Soukromý neziskový	304	1,0	322	1,0	1,059
Zahraničí	802	2,7	1 473	4,6	1,837
Celkem	29 552	100,0	32 247	100,0	1,091

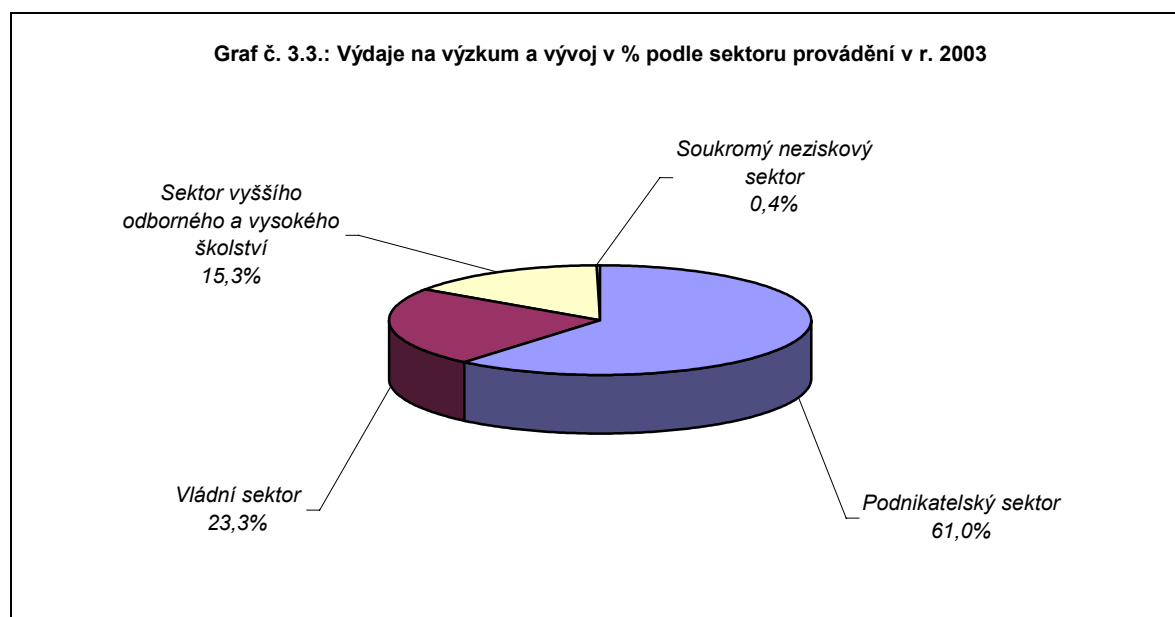
U všech sektorů došlo v meziročním srovnání k růstu výdajů na výzkum a vývoj, především u sektoru vyššího odborného školství, kde se hodnota vlastních příjmů téměř ztrojnásobila. Též podíl finančních zdrojů ze zahraničí významně vzrostl, a to téměř na dvojnásobek.

Užití finančních prostředků ve výzkumu a vývoji

Podle sektoru provádění

Podnikatelský sektor je nejvýznamnějším sektorem provádění výzkumu a vývoje v České republice. V roce 2003 bylo v tomto sektoru z celkové částky 32 247 mil. Kč výdajů na VaV vynaloženo 19 668 mil. Kč, což bylo v procentním vyjádření 61,0 %, v roce 2002 obdobně: 61,1 %. Druhým nejvýznamnějším sektorem provádějícím VaV podle kritéria použití finančních prostředků je vládní sektor. Zde se na vědeckovýzkumné činnosti užilo 7 525 mil. Kč v roce 2003, což v procentním vyjádření činilo 23,3% v roce 2003, 23,0 % v roce 2002.

Sektor vyššího odborného a vysokého školství vykázal se svými 4 922 mil. Kč podíl 15,3 % v roce 2003, 15,6 % v roce 2002. U tohoto sektoru provádění VaV pochází, na základě uplatňovaného systému financování výzkumu a vývoje na vysokých školách, převážná část zdrojů z vládního sektoru. Jak je výše uvedeno, lze konstatovat, že v České republice se procentní podíly v sektorech provádění významně nemění.

Průměr zemí EU-15 činil v roce 2002 64,4 % u podnikatelského sektoru jako dominantního sektoru provádění výzkumu a vývoje, čili v ČR je přibližně o 4 procentní body menší podíl než v EU-15. V roce 2002 se pohyboval v EU-15 podíl použitých výdajů na VaV podnikatelského sektoru na celkových výdajích na VaV v rozmezí 60 % až 70 %. V Japonsku činil tento podíl 74,4 % v roce 2002, ve Spojených státech 68,9 % v roce 2003. Největší podíl ze států EU-15 vykázalo v roce 2001 Švédsko (77,6 %). Naopak mezi státy s nejmenším podílem podnikatelského sektoru patřilo v roce 2002 Polsko (pouze 21,4 %).

V EU jako celku klesl podíl veřejného sektoru ze 14,8 % v roce 1998 na 13 % v roce 2002. Ze zemí EU-15 vykazuje vládní sektor nejvyšší podíl ve Francii (17 % v roce 2002). Nejnižší podíly vládního sektoru v zemích EU-15 vykazují Dánsko (7 % v roce 2002) a Spojené království (8,9 % v roce 2002).

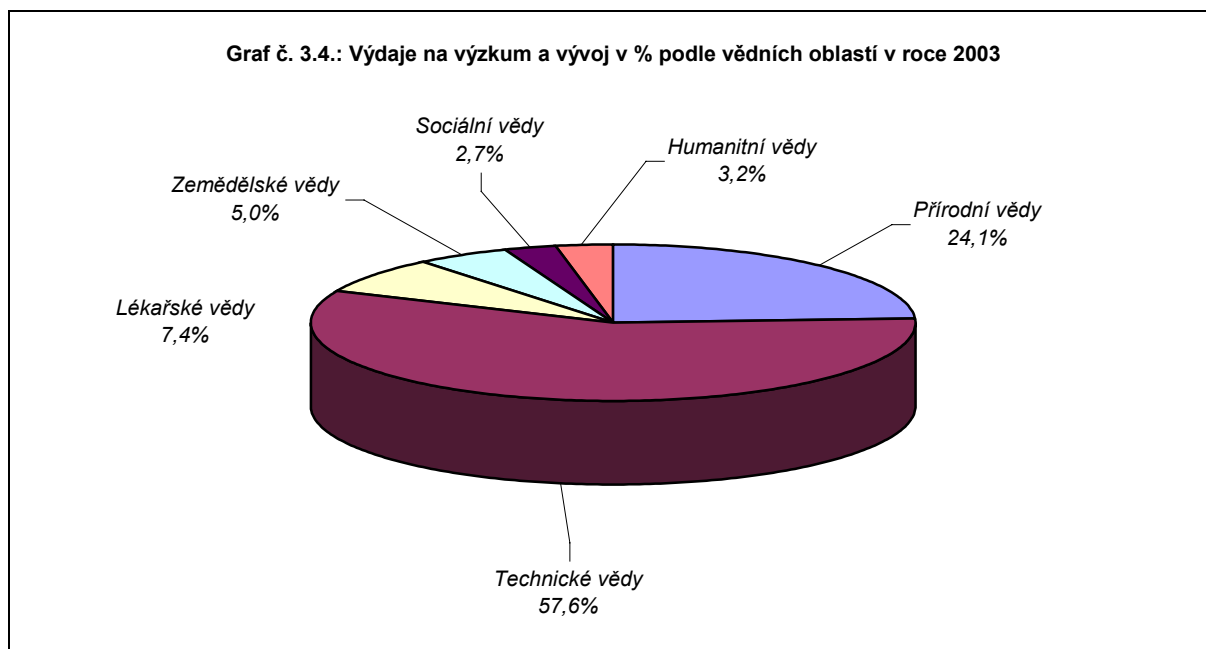
Podíl užití prostředků na výzkum a vývoj na vysokých školách se v EU-15 pohybuje kolem 21 % (21,4 % v roce 2001), ČR tak svým podílem 15,3 % v roce 2003 zůstává za průměrem EU-15 o téměř 5 procentních bodů. Nejvyšší podíl ze zemí EU-15 v oblasti vyššího školství vykazuje Řecko (44,9 % v roce 2001), dále Nizozemsko (27,0 % v roce 2001).

Podle vědních oblastí

V technických vědách bylo vynaloženo nejvíce výdajů na výzkum a vývoj v roce 2003 v České republice, což má zřejmou souvislost s nejdůležitějším sektorem provádění výzkumu a vývoje, a to podnikatelským sektorem. Výdaje na VaV v této oblasti činily celkem 18 577 mil. Kč, což je 57,6 % z celkových výdajů na VaV. Druhou nejvýznamnější vědní oblastí (7 778 mil. Kč) byly přírodní vědy. Jejich podíl na celkových výdajích na VaV činil 24,1%.

Podpora ze strany veřejných rozpočtů je u technických věd odlišná a finanční prostředky ze státních zdrojů tak činí pouze 22,4 % v roce 2003. U ostatních vědních oblastí je tento podíl větší než 50 %.

V sektoru vyššího odborného a vysokého školství je převážná část vědeckovýzkumných aktivit zajišťována z veřejných zdrojů. Jak je uvedeno v grafu č. 3.4 nejvíce výdajů na VaV bylo realizováno v technických vědách (57,6 %) v roce 2003.

Výdaje na výzkum a vývoj podle vědních oblastí v roce 2002 a 2003

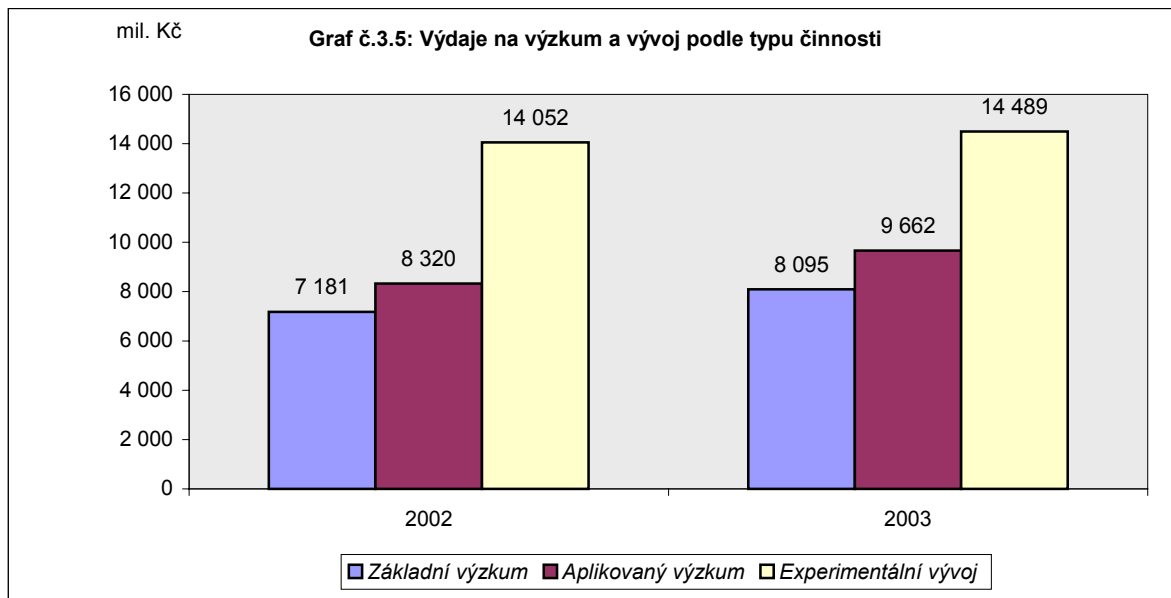
Vědní oblast	2002		2003		Index 2003/2002
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	
Přírodní vědy	7 723	26,1	7 778	24,1	1,007
Technické vědy	16 998	57,5	18 577	57,6	1,093
Lékařské vědy	1 863	6,3	2 398	7,4	1,287
Zemědělské vědy	1 428	4,8	1 610	5,0	1,127
Sociální vědy	775	2,6	865	2,7	1,116
Humanitní vědy	763	2,6	1 019	3,2	1,336
Celkem	29 552	100,0	32 247	100,0	1,091

Podle typu vědeckovýzkumné aktivity

V roce 2003 bylo z celkových výdajů na výzkumné a vývojové činnosti vynaloženo na základní výzkum 8 095 mil. Kč, v procentním vyjádření to činilo 25,1 %. Aplikovaný výzkum se podílel na celkových výdajích na VaV částkou 9 662 mil. Kč.; vyjádřeno procentním podílem 30,0 %. Největší podíl zahrnoval experimentální vývoj, a to 14 489 mil. Kč, tj. 44,9 %. Pro podnikatelský sektor je charakteristické, že největší podíl na celkových výdajích na VaV představuje vývoj (68,7 %), následovaný aplikovaným výzkumem s 28,7 %. Základní výzkum představoval pouze 2,6 % z celkových výdajů na VaV.

U vládního sektoru a sektoru vyššího odborného a vysokého školství zaujímá největší podíl z celkových výdajů na VaV základní výzkum. Ve vládním sektoru tento podíl činil 67,6 % a v sektoru vyššího odborného a vysokého školství 50,5 % v roce 2003.

V roce 2003 tvořily výdaje na VaV realizovaný formou základního výzkumu 0,34 % HDP. Ve srovnání se sousedními státy vykazuje ČR vyšší procentní podíl základního výzkumu na HDP. Například na Slovensku se tento podíl v roce 2001 pohyboval na úrovni 0,16 %, v Polsku 0,20 % a Maďarsku 0,24 %. Ve Spojených státech byl v roce 2001 zaznamenán podíl 0,59 % a v Japonsku téhož roku 0,38 %.

Podle regionů

V roce 2003 nejvíce finančních prostředků bylo vynaloženo na výzkum a vývoj v hlavním městě Praze, a to 36,8 %. Na druhém místě je opět Středočeský kraj s významným podílem 21,6 %. Nejnižší výdaje na VaV měl Karlovarský kraj, pouze 0,3 %.

